

Türkmenistanyň Prezidenti Serdar BERDIMUHAMEDOW:
– Ýokary sportda Türkmenistany dünýä tanatmak
meniň esasy maksatlarymyň biridir.

TALYP SPORTY

Maý, 2025 ý. № 05 (21)

Talyp ýaşlaryň jemgyýetçilik-syýasy
we ylmy-publisistiki neşiri

Esaslandyryjysy – Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport instituty

Sportuň küşt görnüşi boýunça halkara ýaryşy

Eziz Diýarymyzda ilatyň arasynda köpçülikleýin bedenterbiýe-sagaldyş hereketini ornaşdyrmak, şeýle hem ýurdumyzda sportuň aňpaýhas görnüşlerini has-da ösdürmek hem-de ýaýbaňlandyrmak maksady bilen, 2025-nji ýylyň 15-19-njy iýuny aralygynda Aşgabat şäherindäki ýöriteleşdirilen küşt we şaşka mekdebinde sportuň küşt görnüşi boýunça halkara ýaryş uly şatlyk-şowhuna beslener. Bu halkara ýaryş 8, 10 we 12 ýaşly türgenleriň arasynda guralyp, dürli ýurtlardan we sebitlerden gelen zehinli ýaş küştçileri bir ýere jemlär.

Küşt — zehin, sabyr we çalt pikirlenmek ukyby talap edýän, intellektual sport görnüşi hökmünde dünýäde giňden tanalýar. Türkmenistanda hem bu ugurda uly ösüşleriň gazanylýandygy, ýaş nesilleriň arasynda küşt boýunça giň gerimli taýýarlyk işleriniň alnyp barylýandygy bu ýaryş bilen nobatda-ky gezek aýan bolar.

Şeýle iri halkara ýaryşlaryň geçirilmegi ýurdumyzyň halkara sport abraýyny ýokarlandyrýar hem-de ýaş türgenlere tejribe toplamakda giň mümkinçilikleri döredýär. Şeýle hem bu bäsleşik ýaşlaryň sporta bolan gyzyklanmasyny artdyrmak bilen birlikde, olaryň intellektual mümkinçilikleriniň hem kämilleşmegine ýardam berýär.

Arslan MYRADOW,
Türkmen döwlet
bedenterbiýe we
sport institutynyň Ýlym
bölüminiň hünärmeni.

Dostlukly gatnaşyklary berkitmegiň binýady

«Sporta gadymy döwürlerden bäri parahatçylygyň we dostlugyň nyşany hökmünde garan ata-babalarymyzyň asyly ýoluny dowam etdirip, biz sporty dünýä ýurtlary bilen hyzmatdaşlygyň möhüm ugry, halklaryň arasynda dostlukly gatnaşyklary berkitmegiň ählumumy serişdesi hasaplaýarys» diýip nygtaýan hormatly Prezidentimiziň parasatly baştutanlygynda ýurdumyzyň halkara sport abraýy ýyl-ýyldan täze belentliklere galýar. Ýer ýüzünde sport ýurdy diýlip ykrar edilen Garaşsyz, hemişelik Bitarap Türkmenistan halkara we dünýä möçberindäki iri ýaryşlary iň ýokary guramaçylyk derejesinde geçirmäge ukyply döwletdigini ençeme ýola subut etdi. Eziz Diýarymyzda geçirilen Ýapyk binalarda we söweş sungaty boýunça V Aziýa oýunlaryny, «Amul – Hazar 2018» halkara awtoralli ýaryşyny, Agyr atletika hem-de Kuraş boýunça dünýä çempionatlaryny we beýleki iri halkara ýaryşlary munuň aýdyň subutnamalary hökmünde görkezmek bolar. Türkmenistanyň sport babatda nusgalyk ösüşleri gazanýandygyna şol ýa-

ryşlaryň üsti bilen dünýä jemgyýetçiligi kemsiz göz ýetirdi. Bu ýaryşlar Halkara Olimpiýa Komitetiniň, Aziýanyň Olimpiýa Geňeşiniň agzasy bolup durýan döwletimiziň halkara Olimpiýa hereketiniň ösdürilmegine hem saldamly goşant goşýandygynyň, sport mümkinçiliklerini parahatçylygyň we dostlugyň bähbitlerine gönükdirýändiginiň aýdyň beýany bolup dabaralandy.

Şu ýylda Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygynyň şanly 30 ýyllygy uly dabarlara beslenýär. Bu taryhy sene mynasybetli 2025-nji ýyl BMG-niň Baş Assambleýasy tarapyndan «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýlip yglan edildi. Dünýäde dost-doganlyga esaslanýan parahatçylykly gatnaşyklaryň pugtalandyrylmagynda sportuň orny hem örän uludyr. Şol esasan, hormatly Prezidentimiziň, Gahryman Arkadagymyzyň binýadyny goýan beýik işlerini, şol sanda sport babatda badalga beren ägirt uly tutumlaryny şu ýylda hem üstünlikli dowam etdirýändigini buýsanç bilen bellemek bolar. Ýakynda paýtagtymyzda milli

we guşakly alyş göreşi boýunça halkara ýaryşyň ýokary derejede geçirilmegi muny aýdyň subut etdi. Ýene sanlyja günden bolsa gözəl Aşgabat küşt boýunça 8, 10 we 12 ýaşly türgenleriň arasyndaky halkara ýaryşa gatnaşyjylary kabul eder. 15 – 19-njy iýun aralygynda geçiriljek bäsleşige 13 döwletden 200-den gowrak küştçiniň gatnaşmagyna garaşylýar. Paýtagtymyzyň bedenterbiýe we sport baradaky Baş müdirliginiň Ýöriteleşdirilen küşt we şaşka mekdebinde dowam etjek bu halkara ýaryş hem Türkmenistanyň sport ýurdudygynyň nobatdaky subutnamasyna öwürüler. Döwlet Baştutanymyzyň milli we guşakly alyş göreşi boýunça halkara ýaryşa gatnaşyjylara iberen Gutlagy: «Goý, bu ajaýyp sport baýramçylygy dostlugy, sagdynlygy we ruhubelentligi dünýä ýaýсын!» diýen jümle bilen jemlenýär. Sportuň ýurdunda – Garaşsyz, hemişelik Bitarap Türkmenistanda geçirilen ýaryşlaryň dostlugy, sagdynlygy we ruhubelentligi nusgalyk derejede dünýä ýaýýandygynyň giň ykrarnama eýedigini nygtamak bolsa aýratyn ýakymlydyr.

USSATLAR BILEN DUŞUŞYK

16-njy maýda Türkmenbaşynyň erkin döredijilik mekanynda Türkmenistanyň Konstitusiýasynyň we Döwlet baýdagynyň günü mynasybetli Türkmen döwlet neşirýat gullugy bilen «Edebiýat we sungat» gazetiniň bilelikde guramagynda «Türkmeniň döwletli ýoly ak geljege dowam bolsun» atly döredijilik duşuşygy geçirildi. Duşuşyga gazet-žurnallaryň döredijilik işgärleri, şeýle-de Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet uniwersitetiniň, TDIM-niň Halkara gatnaşyklary institutynyň, Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport institutynyň sport žurnalistikasy hünäriniň, Türkmen döwlet neşirýat gullugynyň Neşirýat-çaphana orta hünär okuw mekdebiniň talyplary gatnaşdylar.

Geçirilen duşuşyk diýseň täsirli boldy. Sahnada sungat ussatlaryny görmek olaryň berýän hazyna dek gymmatly maslahatlaryny diňlemek biz talyp ýaşlar üçin görde mekdebi bolup durýar. Bu duşuşyga «Edebiýat we sungat» gazetiniň bölüm redaktory, Türkmenistanyň Gahrymany Gözel Şagulyýewa, Türkmenistanyň Gahrymany, Türkmenistanyň halk suratkeşi, heýkeltaraş Saragt Babaýew, «Garagum» žurnalynyň bölüm redaktory, Türkmenistanyň halk ýazyjysy Döwletgeldi Annamyradow, şahyr Guldurdy Sähedurdyýew, Türkmen döwlet binagärlik-gurluşyk institutynyň mugallymy, Türkmenistanyň Hormatly il ýaşulusy Amangeldi Orazow, Türkmenistanyň halk artisti Tirkış Mätnazarow, artist Geldi Myratnazarow, TYA-nyň Magtymguly adyndaky Dil, edebiýat we milli golýazmalar institutynyň ylmy işgäri

Nurgözel Saparowa, Türkmen döwlet medeniýet institutynyň talyby Süleýman Haydarow dagy çykyş edip, Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe biziň ýurdumyzda gazanylan beýik ösüşler, ata Watanymyza bolan çäksiz söýgi, esasy kanunymyzy, belentde parlayan ýaşyl Tugumyzy wasp edýän ajaýyp goşgulary okadylar. Biziň halypalarymyzdan öwrenmäge zat kän. Öwrenmegiň çägi yok. Näçe öwrendigiňçe şonça-da öwrenilmän galan zatlaryň bardygyna göz ýetirýärsiň. Bu bolsa biz talyp ýaşlar üçin halypa-şagirtlik mekdebi bolup durýar.

Duşuşygyň dowamynda Maýa Kulyýewa adyndaky Türkmen milli konserwatoriýasynyň, Türkmen döwlet medeniýet institutynyň talyplarynyň, Aşgabat şäheriniň 4-nji çagalar sungat mekdebiniň okuwçylarynyň ýerine ýetirmeginde aýdymdyr sazlara, degişmedir sahnalara orun berildi.

Döredijilik duşuşyga gatnaşan sungat ussatlary ýüreginde besläň arzuwlaryny, edebiýatymyza, medeniýetimize, sungatymyza sarpa goýýan, döredijilik işgärlerine, talyp ýaşlaryň ylm-bilim almagyna giň mümkinçilikleri döredip berýän Gahryman Arkadagymyza, Arkadagly Gahryman Serdarymyza tuýs ýürekden alkyş sözlerini aýtdylar.

Selbi Kulyýewa,
Türkmen döwlet bedenterbiýe
we sport institutynyň sport
žurnalistikasy hünäriniň talyby.

Nepisligiň waspy

Türkmen halkynyň gadymdan gelýän döredijilik mekanynda Türkmenistanyň Konstitusiýasynyň we Döwlet baýdagynyň günü mynasybetli Türkmen döwlet neşirýat gullugy bilen «Edebiýat we sungat» gazetiniň bilelikde guramagynda «Türkmeniň döwletli ýoly ak geljege dowam bolsun» atly döredijilik duşuşygy geçirildi. Duşuşyga gazet-žurnallaryň döredijilik işgärleri, şeýle-de Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet uniwersitetiniň, TDIM-niň Halkara gatnaşyklary institutynyň, Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport institutynyň sport žurnalistikasy hünäriniň, Türkmen döwlet neşirýat gullugynyň Neşirýat-çaphana orta hünär okuw mekdebiniň talyplary gatnaşdylar.

Ýurdumyzyň gelin-gyzlarynyň ata Watanymyza, milli medeni mirasymyza, sungatymyza, döredijilik işgärlerine, talyp ýaşlaryň ylm-bilim almagyna giň mümkinçilikleri döredip berýän Gahryman Arkadagymyza, Arkadagly Gahryman Serdarymyza tuýs ýürekden alkyş sözlerini aýtdylar.

Leýla Kürenowa,
Türkmen döwlet bedenterbiýe
we sport institutynyň sport
žurnalistikasy hünäriniň
3-nji ýyl talyby.

ÝÜREKLERDE ÝAŞAÝAR GAHRYMAN GERÇEKLERIMIZ

Watansöýüjilik, gahrymanlara goýulýan sarpa asyrlaryň dowamynda bolşy ýaly, bu günki gün hem türkmen halkynyň ruhy ýörelgeleriniň biri bolup durýar. Şu jähetden, 1941 — 1945-nji ýyllaryň Beýik Watançylyk urşunda gazanylan Ýeňşiň 80 ýyllygynyň belenilmegi türkmen halkynyň parahatçylyga, ynsanperwerlige we döredijilige üýtgeşsiz ygrarlydygynyň aýdyň nyşanydyr. Bu sene mynasybetli ýurdumyzyň ähli künjeklerinde, bilim ojaklarynda dürli çäreler geçirilýär. Şeýle çäreler Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport institutunda hem giňden ýaýbaňlandyrylýar.

Mälim bolşy ýaly, mukaddes ýörelgelerimize berk eýeren merdana watandaşlarymyz doganlyk halklaryň wekilleri bilen egin-egne berip, 1941 — 1945-nji ýyllaryň Beýik Watançylyk urşunda edermenligiň, gaýduwsyzlygyň we gahrymançylygyň belent nusgasyny görkezdiler. Bu ýeňiş dünýäniň parahatçylyk söýüji halklarynyň, şol sanda türkmen halkynyň gije-gündiz arman-ýadaman çeken zähmetiniň netijesidir. Bular dogrusynda institutymyzyň guramagynda 6-njy maýda geçirilen «Milli gahrymanlarymyzyň edermenligi berkarar döwletimiziň bagtyýar nesilleri üçin watansöýüjiligiň mekdebidir» atly ylmy-amaly maslahatda giňişleýin durlup geçildi. Şunda Watana birkemsiz gulluk etmegiň nusgasyny görkezen uruş we zähmet weteranlarymyzyň jemgyýetiň agzybirliginiň, bitewüliginiň mundan beýläk-de pugtalandyrylmagyna mynasyp goşant goşýandyklary aýratyn nygtaldy. Şeýle hem ylmy-amaly maslahatda sport diplomatiýasynyň parahatçylygy berkitmekdäki uly orny dogrusynda hem giňişleýin durlup geçildi. Institutymyzyň «Sagdyn nesiller» çeper höwesjeňler toparynyň aýdym-sazly edebi çykyşy ylmy-amaly maslahatyň özboluşly jemlenmesine öwürüldi.

Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport institutynyň hem-de Türkmenistanyň Bedenterbiýe we sport baradaky döwlet komitetiniň bilelikde guramagynda «Ýüreklerde ýaşaýar gahryman gerçeklerimiz» ady bilen geçirilen dabara hem terbiýeçilik ähmiýetine eýe boldy. Şunda talyp ýaşlar uruş weteranlary bilen duşuşmaga, olaryň täsirli gürrüňlerini diňlemäge mümkinçilik aldylar. Şunuň bilen baglylykda, dabarada Watana çyn ýürekden hyzmat etmegiň görüldesini görkezen uruş weteranlary — Amangeldi Berdimyradow, Wera Kolosowa, şeýle hem ýaşuly nesliň wekilleri, institutymyzyň halypa mugallymlary çykyş edip, Beýik Ýeňşiň türkmen halkynyň ykbalynda tutýan uly ornuna ünsi çekdiler. Munuň özi ýaşlary watançylyk ruhunda terbiýelemekde, olaryň şöhratly taryhymyza bolan buýsançlaryny has-da artdyrmakda örän netijelidir. Çykyş edenler beýik taryhymyzy, milli gymmatlyklarymyzy dün-

ýä ýüzünde şöhratlandyrylan Gahryman Arkadagymyza hem-de Arkadagly Gahryman Serdarymyza egsilmez alkyş sözlerini aýtdylar. Dabaranyň ahyrynda ýerine ýetirilen aýdym-sazly çykyş oňa gatnaşyjylara ýokary ruhbelentlik bagyşlady.

Milli Liderimiziň hem-de hormatly Prezidentimiziň bimöçber aladalary bilen türkmen halky dünýä halklarynyň abadançylygyna, dost-doganlygyna ýol açýan beýik millettir. Şeýle bagtly günlere ýetiren Watan gahrymanlaryna ebedi şöhrat bolsun!

Ilaman Çuriýew,
Türkmen döwlet bedenterbiýe
we sport institutynyň sport
žurnalistikasy hünäriniň talyby.

HALKYŇ YKBALY BILEN BAGLY EBEDI ÇEPER MIRAS

Gündogaryň şygry sungatyny baýlaşdyrmakda we ösdürmekde uly hyzmaty ýerine ýetiren söz ussady, türkmen halkynyň milli guwanjy beýik Magtymguly Pyragynyň umumadamzat bähbitlerini goldaýan pikirleri ýugrulan eserleri dünýä ýüzünde ähmiýetini ýitirmän gelýär. Şahyryň halkyň ykbaly bilen ebedi bagly bolan çeper mirasy wagt synagynyň önünden geçdi. Şu günlerde şahyryň eserleriniň watançylyk, ahlak päkligi, mertlik, gahrymanlyk, agzybirlik we edeplilik ýaly meseleleri barada aýdan pikirleri akyl-paýhasa, inçe duýga ýugrulan setirleri tämiz owaz bilen ýaňlanýar, täze şöhle bilen şugla saçýar.

Beýik şahyr Magtymguly Pyragy XVIII asyrdan ýaşan bolsa-da, onuň dürdäne eserleri biziň şu günlerimize gymmatly hazyna bolup ýetdi. Umman ýaly giň we çuň, özboluşly, gaýtalanmajak durmuşy hem-de öwüt-hesihat goşgularynda öňe sürülýän ajaýyp pikirleri nesillere hemişelik hyzmat edip gelýär. Akyldaryň goşgularynyň birnäçesi durmuş barada bolsa, Watan mukaddesligi, ony goramak barada beýan edilýär, ýene birnäçe goşgularynda özüni alyp barmagyň kadalaryny öwrenmek bolýar.

Magtymguly Pyragynyň baý şygryýetinde watançylygy wagyz edýän garaýyşlar möhüm orun tutupdyr. Ol watançy ýigitlere bil baglap,

şygrylarynda mert ýigidiň edebi keşbini orta çykaryp, onuň häsiýetinde mertlik, watançylyk, söweşjeňlik, ar-namyslylyk, ýoldaşa wepalylyk, jomartlyk ýaly ajaýyp häsiýetleri jemläpdir. Watançy ýigit baradaky pikirlerini özboluşly görkezip, il-günüň içinden çykan ýönekeý adamlara laýyk sypatlar hökmünde görkezipdir. Bu ýagdaý Magtymgulynyň şygrylaryny türkmen halkynyň millilik düşüncesiniň aýnasyna öwürükdir. Käbir mysallarda:

**Mert ýigit mert ärden öner,
Namart asyl-ha mert bolmaz.**

Gurduň gözünde ot ýanar,

Şagal-tilkiler gurt bolmaz - diýip,

mertligiň nesil yzarlap gelýändigini, atababa çekýändigini, namartlaryň hiç wagt mert bolup bilmeýegini aýdýar.

Gaplaň kimin arlap girse meýdana,

Tilki kimin bazy berse her ýana,

Duranda gaýa dek durup merdana,

Alar ýerden at salyşy gerekdir

diýip, gaplaň ýaly bolup söweşe girýän ýigitleriň ýeri gelende tilki ýaly hile gurmagy-da başaryandyklaryny, duranlarynda gaýa ýaly berk durýandyklaryny taryp edýär.

Atadan ogul dogmasyn,

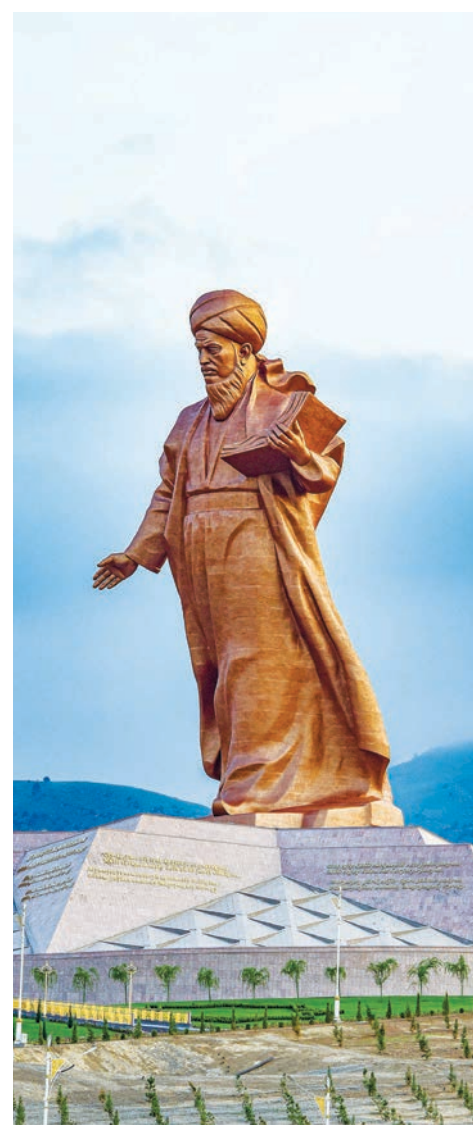
Namysy-ary bolmasa

diýip, eger namysly mert ýigit bolmasa, doganyndan dogmanynyň gowudygyny belleýär. Şahyryň eserleri indi ençe wagt bäri türkmen halkynyň aňynda watançylygyň beýik nusgasy bolup gelýär.

Söz ussadyňyň “Türkmeniň” şygry halkymyzy dünýä halklaryna tanadýan ajaýyp edebi ýadygärligi bolup, onda türkmen tebigaty, türkmen ýigitleridir gözelleri we halkymyzyň gahrymançylygy we garaşsyzlyk taglymatlary suratlandyrylýar. Bu eserde halkymyzyň millet hökmünde özboluşlylygyny ýitirmändiklerini belläp, meseläni tutuş ýurt möçberinde gozgamagy başarypdyr. Şahyr türkmen halkynyň oý-pikirini, dert-aladasyny, geçmişini we geljegini ýokary derejede dowamly düşündiripdir.

Türkmen halky beýik akyldara we onuň baý edebi mirasyna uly sarpa goýýar, onuň eserleri watançy ýaşlaryň kemala gelmeginde nusgalyk mekdebi bolup hyzmat edýär. Türkmen halkynyň Milli Lideri, Gahryman Arkadagymyz, Arkadagly Gahryman Serdarymyz Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe Magtymguly Pyragy uly sarpa goýýar, milli mirasymyzy aýap halka ýetirmekde tagalla baryny edýärler. Goý, olaryň ömürleri uzak, janlary sag bolsun, alyp barýan işleri rowaçlyklara beslensin!

**Bägül Çaryýarowa,
Türkmen döwlet bedenterbiýe
we sport institutynyň diller
kafedrasynyň uly mugallymy.**

BEDENTERBIÝE we sport

Bedenterbiýe we sport adam saglygynyň binýady, ynsanyň ruhy hem-de beden taýdan ösüşiniň in möhüm sütünleriniň biridir. Adamyň beden taýdan sagdyn, güýçli bolmagy diňe bir şahsy durmuşynda däl, eýsem jemgyýetde hem iş-jeň we üstünlikli bolmagynyň esasy şertidir. Sport arkaly adam diňe bedenini güýçlendirmeýär, eýsem ruhy taýdan hem täzelenýär, erk-islegini kanagatlandyryýar, maksada okgunlylyk we sabyrlylyk ýaly häsiýetleri kämilleşdirýär.

Irki ýaşlardan sport bilen meşgullanyp başlamaly. Çagalyk döwünden fiziki hereketlere öwrenişen adam, geljekde has sagdyn, işjeň we maksatly şahsyýete öwrülýär. Mek-deplerde geçirilýän bedenterbiýe sapaklary diňe bir okuwýň bir bölegi hökmünde däl, eýsem ýaşlaryň beden we ruhy taýdan kämilleşmegi üçin möhüm ädimdir. Bu sapaklarda dürli hereketler, maşklar, toparlaýyn oýunlar arkaly çagalaryň hereket ukyby ösdürilýär, saglygy pugtalandyrylýar.

Sport bilen meşgullanmak adamyň ýürek-damar ulgamyny, dem alyş ulgamyny güýçlendirýär, gan aýlanyşyny sazlaýar, immuniteti ýokarlandyryýar. Mundan başga-da, yzygiderli sport bilen meşgullanýan adamlar ruhy taýdan hem durnukly bolýarlar. Stres, ruhy dartgynlyk, ýadawlyk ýaly ýagdaýlar sport arkaly ýeňilleşdirilýär. Sportuň ähli görnüşleri – futbol, basketbol, küşt, göreş, ýeňil atletika, suwda ýüzmek

we beýlekiler adamyň dürli taraplardan kämilleşmäge getirýär.

Bedenterbiýe we sport sagdyn, güýçli, terbiýeli hem-de maksatly ýaş nesli ýetişdirmekde möhüm guraldyr. Ol ýaş nesliň sporta bolan höwesini artdyrdyrmak bilen bir hatarda geljekde sport arkaly jemgyýete peýdaly adam bolmagyna ýol açýar. Her bir adam gündelik durmuşynda fiziki hereketlere wagt aýyrmaly, sport bilen meşgullanmagy endige öwürmeli. Sport bilen meşgullanmak fiziki taýdan hem-de ruhy taýdan saglygyň gowulan-dyryýar.

Sport diňe bir şahsy ösüş üçin däl, eýsem, ýurt derejesinde hem möhüm ähmiýete eýedir. Halkara ýaryşlara gatnaşmak we şol ýaryşlarda ýeňiş gazanmak ýurdumyz üçin abraýdyr. Türgenlerimiz dünýä ýüzünde ýaşyl Tugumyzy parladyp, Watanymyzyň at-abraýyny belende galdyryýarlar. Bu üstünlikleriň hem-de beýik ýeňişleriň sakasynda duran, biz ýaşlar üçin ähli mümkinçilikleri döredip berýän Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, ömürleri uzak, il-ýurt bähbitli alyp barýan işleri hemişe rowaçlyklara beslensin!

**Orazbibi Hajyamanowa,
Türkmen döwlet bedenterbiýe
we sport institutynyň sport
žurnalistikasy hünäriniň
1-nji ýyl talyby.**

ROWAÇLANÝAN SPORT UGUURLARY

Soňky ýyllarda ýurdumyzda öňdebaryjy sport görnüşleriniň arasynda göreş, suwda ýüzmek we futbol bar. Göreş, esasan, ýurduň döp bolan sport medeniýetiniň möhüm bölegidir we her ýyl geçirilýän adaty göreş ýaryşlary uly gyzyklanma bilen dowam etdirilýär. Muňa mysal edip, golaýda ýurdumyzda geçirilen alyş göreşi boýunça ýaryş şaýatlyk edýär.

Suwda ýüzmek, esasan hem ýaşlaryň arasynda meşhur sport görnüşine öwrüldi. Ýurtda ýapyk we açyk howuzlar köp we suwda ýüzmek ýaryşlary gurnalýar.

Futbol Türkmenistanda in köp halanýan sport görnüşleriniň biridir. Türkmenistanyň milli ýygyny toparlary munuň aýdyň şaýadydyr. Ýeri gelende bellesek, Türkmenistanyň «Arkadag» futbol toparynyň 2024-2025 möwsümünde Aziýanyň Futbol Konfederasiýasynyň (AFK) Çagyryş ligasynyň kubogyny gazanmagy Türkmenistanda futbol oýnunyň has-da meşhurlygyny gün saýyn kämilleşýändigini görkezýär.

Agyr we ýeňil atletika hem öňdebaryjy sport görnüşleriniň hatarynda möhüm orny eýeleýär. Bu sport görnüşleri boýunça ýaşlaryň arasynda zehin gözlemek arkaly sport potensialy bolan türgenlere goldaw berilýär.

Zenanlaryň woleýbol we basketbol ýaly toparlaýyn sport görnüşlerine bolan höwesini artdy. Dostlukly döwletler bilen ýola goýlan sport hyzmatdaşlygynyň netijesinde halkara derejesindäki möhüm üstünlikleri gazanmak maksat edinilýär. Bu sport görnüşleriniň hemmesi beden saglygyny goramakda, dünýäde dostlugy berkitmekde möhüm orny oýnaýar. Ady agzalan sport görnüşleriniň diňe bu günki gün däl, eýsem, geljekde-de has uly üstünliklere we meşhurlyga eýe boljakdygy şübhesizdir.

**Üzümgül Hajiýewa,
Türkmen döwlet bedenterbiýe
we sport institutynyň sport
žurnalistikasy hünäriniň talyby.**

SPORTDA TEHNOLOGIÝA

Sport we tehnologiýa häzirkä zaman dünýäsiniň meşhur kombinasiýalarynyň birine öwrüldi. 2025-nji ýylda Türkmenistanda geçiriljek sport çärelerinde türgerleriň sport netijeliligini ýokarlandyrmak üçin tehnologiýalary nähili ulanýandyklaryny görmek bolýar. Geýip bolýan tehnologiýa türgerlere okuw maglumatlaryny hakyky wagtda yzarlamaga mümkinçilik berýän bolsa-da, maglumatlar derňewi okuw usullarynyň has täsirli bolmagynda uly ähmiýete eýedir.

Mysal üçin, ýürek urşunyň monitorlary we GPS yzarlaýyş ulgamlary türgerlere öz beden ýagdaýlaryna düşünmäge we has

gowy netijelere ýetmek üçin zerur düzedişleri girizmäge kömek edýär. Mundan başga-da, giňeldilen hakykat (AR) we wirtual hakykat (VR) programmalary sport türgerleşigine innowasiýa çemeleşmesini hödürleýär, bu türgerlere tehniki ukyplaryny ýokarlandyrmaga mümkinçilik berýär. Şeýle tehnologiýalar, esasanam ýaş türgerler üçin okuw prosesini has gyzykly we täsirli edýär. Şeýle hem, sport guramalar üçin işlenip düzülen programmalar we programma üpjünçiligi wakalary guramagy aňsatlaşdyrýar we diňleýjilere interaktiw tejribe hödürleýär. Mysal üçin, tomasaçylar ykjam programmalar arkaly

göni ýaýlymda derrew netijelere ýa-da düşündiriş alyp bilerler. Türkmenistanda geçirilýän sport çäreleri bu tehnologiýalaryň sport dünýäsine nähili öwürilişik etjekdigi babatynda möhüm mümkinçilik döredýär. Netijede, sport bilen tehnologiýanyň utgaşdyrylmagy, Türkmenistanyň sport sahnasyny halkara derejesinde has belentlere çykarmak bilen bir hatarda, türgerleriň we tomasaçylaryň tejribesini baýlaşdyrýar.

Annageldi Gadamow,
Türkmen döwlet bedenterbiýe
we sport institutynyň sport
žurnalistikasy hünäriňiň talyby.

«Altyn top» baýragynyň gowşurylyş dabarasý geçiriler

«France Football» žurnaly tarapyndan ýylyň iň gowy futbolçysyna berilýän «Altyn top» baýragynyň gowşurylyş dabarasý 2025-nji ýylyň 22-nji sentýabrynda Parižde geçiriler. Bu barada baýragyň X sosial ulgamyndaky resmi sahypasynda habar berilýär. Baýrak üçin dalaşgärler awgust aýynyň birinji ýarymynda yglan ediler. Şeýle-de, 2025-nji ýylyň dabarasýnda ilkinji gezek zenanlar futbolunda iň gowy derwezebana,

iň gowy ýaş oýunça we iň gowy hüjümçä baýraklar berler. Şeýlelikde, erkekler we zenanlar futbolunda baýraklaryň sany deň – hersinde alty baýrak bolar.

«Altyn top» 1956-njy ýylda «France Football» tarapyndan Ýewropada ýylyň iň gowy futbolçysyna baýrak hökmünde döredildi. 2010-njy ýylda Halkara Futbol Federasiýasy (FIFA) we žurnal «Altyn top» bilen «FIFA ýylyň oýunçysy» baýraklarynyň

birleşdirilýändigini yglan etdi. 2016-njy ýylyň sentýabrynda «France Football» FIFA bilen hyzmatdaşlygy bes etdi. Indi 2024-nji ýyldan bäri neşir Ýewropanyň Futbol Assosiasýalarynyň Birleşigi (UEFA) bilen hyzmatdaşlyk edýär.

Humaý Muhyýewa,
Türkmen döwlet bedenterbiýe
we sport institutynyň sport
žurnalistikasy hünäriňiň
3-nji ýyl talyby.

DÜNYÄ TÄSINLIKLERI

Peýnir oýny

Dünýä halklarynyň taryhy we şu günki durmuşynda dürli baýramçylyk, döp-dessur we gündelik oýun-güýmenjeler aýrylmaz orun eýeläp gelýär. Şeýle täsin oýunlaryň käbiri, wagtyň geçmegi bilen, dünýäde meşhurlyk gazanyp, sport görnüşlerine öwürülip gitse, käbiri diňe özüni oýlap taran, döreden halkyň özünde galýar.

Şeýle täsin oýunlaryň biri bolan peýnir oýnuna tomasa etmek üçin Beýik Britaniýanyň ilaty her ýylyň bahar paslynda ýurduň Brokwort şäherine jemlenýär. Şähere degişli bolan Kuper Hill diýen baýyryk ýer peýnir oýnuny oýnamak üçin iň oňaly ýer diýlip hasap edilýär.

Agramy 4 kilograma barabar bolan togalak görnüşli peýnir topy baýyrdan dik aşaklygyna togalaýlar. Ony almak üçin oýna gatnaşýanlaryň birbada ýigirmä golaýy öňe okdurýlar. Şu ýerde hem oýna gatnaşýanlaryň jany we saglygy üçin howply pursatlar döreýär. Çünki sagatda 112 kilometr tizlik bilen togalanyp barýan peýniriň yzyndan kowalap baýyrdan eňaşak ylgamak we peýniri tutup saklamak ýeňil iş däl. Şonuň üçin bu oýna gatnaşjak adamlar maksada okgunly we şol bir wagtda örän seresap hereket etmeli bolýarlar.

Esasan maý aýynda geçirilýän bu oýna tomasa etmek üçin bu ýere her ýylda tomasaçylaryň, şol sanda daşary ýurtlardan gelen myhmanlaryň yüz müňlerçesi ýygnaýar. Oýna gatnaşýanlaryň hatary hem beýleki ýurtlardan gelýän höwesjeňleriň hasabyna yzygiderli artýar, Şeýlelikde, bu oýun festiwal hökmünde-de dünýäde meşhurdyr.

Ýaryşda üstünlik gazanyp, peýniri ilkinji bolup ele salan adamyň baýragy şol 4 kilogram agramlykdaky peýniriň özi bolýar.

Oýnuň şertleriniň howply bolandygy üçin oňa 2010-njy ýylda gadaganlyk hem girizilipdir. Ýöne ýerli ilatyň çuňňur isleg-arzuwy göz önünde tutulyp, ol häzirkä günlerde hem geçirilýär.

Oýnuň nähili, haçan dörandigi barada maglumatlardan ýerli ilatyň özi hem habarsyz. Ýöne adamlar ony sportuň bir görnüşi hökmünde oýnaýarlar.

Gülnur Baýlyýewa,
Türkmen döwlet bedenterbiýe
we sport institutynyň sport
žurnalistikasy hünäriňiň talyby.

«Talyp sporty» aýlyk elektron gazetini

Esaslandyryjysy — Türkmen döwlet bedenterbiýe we sport instituty

Salgysy: 744013, Aşgabat şäheri,
Saparmyrat Türkmenbaşy
şaýoly, 40.
Telefon: +99312 22-65-47
Faks: +99312 22-65-70
Elektron salgymyz:
tdbsi@sanly.tm

Gazeti elektron görnüşde
«tdbsi.edu.tm» internet
sahypasyndan hem-de
«tdbwesi.sanly» bilim portalyndan
okap bilersňiz.
Jogapkär redaktor: Arslan Myradow.

Redaksiýanyň geňeş agzalary:
G. Baýlyýewa M. Joraýewa
S. Bäşimowa M. Durdyýewa
A. Amanowa G. Soltowow
A. Halmedow J. Baltabaýew
H. Muhyýewa A. Mämmedowa
I. Çüriýew Ý. Rahmanowa